

STANOWISKO RADY OCHRONY PRACY

w sprawie warunków bezpieczeństwa w zakładach przemysłowych użytkujących materiały niebezpieczne w ilościach stwarzających ryzyko wystąpienia zagrożenia poza swoim terenem, innych niż zakłady kwalifikowane jako zakłady o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej

Rada Ochrony Pracy na posiedzeniu w dniu 14 grudnia 2010 roku dokonała oceny bezpieczeństwa w zakładach przemysłowych użytkujących niebezpieczne materiały chemiczne w ilościach mniejszych, niż zakłady zaliczone do kategorii dużego oraz zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, ale stwarzających zagrożenie wystąpienia zdarzeń o znamionach poważnej awarii z możliwością wystąpienia poważnych skutków także poza terenem zakładu (tzw. zakłady niesewesowskie). Podstawą do oceny były materiały przygotowane przez Centralny Instytut Ochrony Pracy - Państwowy Instytut Badawczy (CIOP-PIB) oraz Komendę Główną Państwowej Straży Pożarnej (KG PSP). W przedstawionych materiałach wykorzystano wyniki projektu badawczego rozwojowego zrealizowanego przez CIOP-PIB we współpracy z Komendą Główną Państwowej Straży Pożarnej oraz Państwową Inspekcją Pracy w latach 2008-2010 w ramach koordynowanego przez CIOP-PIB programu wieloletniego "Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy".

Według danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ) łączna liczba zakładów sewesowskich podlegających wymaganiom Dyrektywy Seveso II (96/82/WE) wynosiła 360 zakładów (stan na dzień 31 grudnia 2009 r.). Znacznie większa jest liczba zakładów niesewesowskich, niepodlegających wymaganiom ww. przepisów, a stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnych awarii. Stanowią one na dzień 31 grudnia 2009 r. wg danych GIOŚ - liczbę 827, a wg danych KG PSP - 1179 (różnica tych danych jest wynikiem stosowania przez ww. instytucje odmiennych zasad i kryteriów kwalifikowania obiektów do kategorii niesewesowskich).

Największą grupę wśród zakładów niesewesowskich stanowią zakłady przemysłowe (66%), a następnie obiekty magazynowe (23%). Spośród 796 niesewesowskich zakładów przemysłowych, największą liczbę stanowiły obiekty przemysłu spożywczego - 450 zakładów (57%); głównie były to obiekty przemysłu mleczarskiego, owocowo-warzywnego oraz mięsnego. Kolejne, co do ilości zakładów niesewesowskich branże, to przemysł metalowy (84 zakłady) oraz przemysł chemiczny (63 zakłady).

Wśród 273 niesewesowskich obiektów magazynowych znaczącą liczbę stanowiły magazyny paliw płynnych - 107 zakładów (39%), a następnie obiekty posiadające gaz propan-butan - 49 zakładów (18%) oraz magazyny chłodnie - 40 zakładów (14%). Wśród 92 niesewesowskich obiektów komunalnych najczęściej występują wodociągi - 35 zakładów (38%), stacje uzdatniania wody - 21 zakładów (23%) oraz lodowiska - 12 zakładów (13%).

W zakładach niesewesowskich w ok. 3000 przypadków występowały substancje niebezpieczne. Najczęściej były to amoniak - 487 przypadków (16%), kwasy nieorganiczne - 452 przypadki (15%), paliwa węglowodorowe - 317 przypadków (11%), związki chloru (chlor, chlorki, chlorany) - 178 przypadków (6%), wodorotlenki - 165 przypadków (6%) oraz propan-butan - 119 przypadków (4%).

Analizy baz danych GIOŚ oraz KG PSP wykazały, że tzw. współczynnik awaryjności, odzwierciedlający podatność obiektu na występowanie zdarzeń o znamionach poważnej awarii, w przypadku zakładów niesewesowskich kształtuje się na poziomie około 35%, podczas gdy dla instalacji sewesowskich współczynnik awaryjności wynosi 14%, czyli jest ok. 2,5 krotnie mniejszy.

Taki stan rzeczy jest niewątpliwie wynikiem niedostatecznego poziomu zarządzania bezpieczeństwem w zakładach niesewesowskich. Potwierdzają to wyniki 197 kontroli wykonanych w tych zakładach w 2009 r. przez Państwową Straż Pożarną oraz 227 kontroli wykonanych w latach 2009-2010 przez Państwową Inspekcję Pracy.

Wyniki kontroli wykonanych przez PIP wykazały m.in., że w dużej liczbie, zwłaszcza małych zakładów pracy, zaniedbano obowiązki związane z zapobieganiem awariom przemysłowym oraz zapewnieniem wymaganej gotowości do ograniczania ich skutków (nieaktualne plany postępowania, brak świadomości załóg o występowaniu zagrożenia i odpowiedniego przygotowania do działań ratowniczych). Nieprawidłowości te najostrzej występowały w zakładach stosujących amoniak jako czynnik chłodniczy.

Stan ten jest niepokojący, gdyż zatrudnienie w zakładach niesewesowskich szacowane jest na około 220 tys. osób, w tym pracowników zatrudnionych bezpośrednio przy obsłudze instalacji niebezpiecznych - na około 8 tys. osób.

Wykonane prognozy komputerowe możliwych skutków poważnych awarii w zakładach niesewesowskich (zlokalizowanych w większości na terenach zurbanizowanych) wskazują, że liczba ludności w otoczeniu tych

zakładów, która może być dotknięta poważnymi skutkami dla zdrowia, wynosi od 200 do 300 tysięcy osób. Spełnienie właściwych warunków bezpieczeństwa oznacza w tej sytuacji nie tylko zapewnienie bezpieczeństwa pracy, lecz także ma istotne znaczenie z punktu widzenia bezpieczeństwa publicznego.

Na podstawie przedstawionych materiałów oraz dyskusji na posiedzeniu Rada Ochrony Pracy zaleca:

1. Kontynuację prowadzenia przez Główny IOŚ oraz KG PSP baz danych o zakładach niebezpiecznych ze względu na związane z nimi szczególnie wysokie ryzyko zawodowe oraz ryzyko zagrożenia bezpieczeństwa publicznego. Konieczne jest przyjęcie do stosowania przez obie ww. instytucje ujednoczonych ilościowych kryteriów kwalifikowania obiektów do kategorii zakładów niebezpiecznych, tj. granicznej ilości substancji niebezpiecznej, która może spowodować skutki równoważne skutkom poważnych awarii;
2. Zaleca się opracowanie w zakładach niebezpiecznych systemów zarządzania bezpieczeństwem pracy;
3. Niezbędne jest ścisłe współdziałanie Państwowej Straży Pożarnej, Państwowej Inspekcji Pracy oraz Inspekcji Ochrony Środowiska, a w określonych sytuacjach także Urzędu Dozoru Technicznego w zakresie kontroli warunków bezpieczeństwa i systemów zarządzania bezpieczeństwem w zakładach niebezpiecznych;
4. Celowe jest przygotowanie i upowszechnienie materiałów edukacyjnych oraz zaleceń adresowanych do zakładów niebezpiecznych odnośnie zapobiegania awariom przemysłowym. Materiały takie mogłyby zostać opracowane przez GIP oraz CIOP-PIB, we współpracy z KG PSP.

PRZEWODNICZĄCA
Rady Ochrony Pracy

Posel Izabela Katarzyna Mrzygłocka

Warszawa, 18 stycznia 2011 r.